

ЗАТВАРАЊЕ АКАДЕМИЈЕ ЈЕЗИКА У НИКАРАГВИ

Не престаје прогон критичара и противника владе Данијела Ортеге у Никарагви. Крајем маја, објављена је наредба о затварању многих невладиних организација, укључујући и Никарагванску академију језика и Фонд Енрике Болањос, који је власник једне од најсвеобухватнијих виртуелних библиотека у земљи.

Никарагванска академија језика постоји од 1928. и део је Удружења академија шпанског језика. Мото исписан на његовом грбу је стих песника Рубена Дарија: „У духу једно, у духу и тежњи и језику”.

Влада Никарагве изјавила је да НВО крше законе не уписујући се у регистар „страних агената”. Међутим, дан након што је откривено необично наређење владе, Академија је известила да ради „на ревизији, амандманима и доприносу новој граматици шпанског језика и речнику шпанског језика”. „Никарагванска академија језика има правни статус од 1928. године! А сада излазе са чињеницом да једна аполитична институција није испунила владине услове”, твитовала је никарагванска списатељица и научница Ђоконда Бели. Многе академије из удружења изразиле су солидарност са њом. „Овом акцијом влада земље показује нетолеранцију и непоштовање према институцијама и људима”, наводи се у саопштењу. Подсећа се и на прошлогодишњи прогон књижевника Серхија Рамиреса, лауреата награде Сервантес, који је у егзилу у Шпанији пошто је 9. септембра 2021. за њим издата потерница.

Диктатуре које прогоне критичне гласове и користе било коју стратегију да затворе поље интелектуалне слободе, у свом крајњем исходу изједначавају се са „културом укидања” у либералним демократијама Запада, у којима фанатични људи и групе које следе идентитетске циљеве покушавају да елиминирају другачије мишљење забрањујући поједине књиге у библиотекама и школама.

ЏУНА БАРНС – АМЕРИЧКА САПФО

Сто тридесет година после рођења једне од најмистериознијих и најхрабријих књижевница двадесетог века, поново су објављена два њена најважнија романа: *Алманах дама (Ladies Almanack)* и *Ноћна шума (Nightwood)*, са предговорима Т. С. Елиота и Сири Хуствед. Америчка књижевница Џуна Барнс (1892–1982), пријатељица Џемса Џојса, Гертруде Стајн и Пеги Гугенхајм, за живота је била слабо позната изван уског круга међуратних књижевних елита, док је касније, у зрелим годинама, практично била заборављена. За Сири Хуствед, „сексизам и хомофобија само су делимично објашњење за судбину која је задесила *Ноћну шуму*” (и друга Барнсова дела) која су завршила на маргинама књижевности због комбинације провокативне опсцености, лезбејских сцена и трагедије. Проза Џуне Барнс поређена је са Прустовом по способности да се јединственост ауторовог погледа на тренутак преобрази у свестраност. Из књижевно-историјске перспективе, она хронолошки припада Изгубљеној генерацији америчких писаца, са Хемингвејом и Франсисом Скотом Фицџералдом као најистакнутијим представницима. Но, по књижевној техници тока свести, необичним метафорама и приказу отуђења у људским односима, много је ближа европској авангарди и модернизму Џојсовог *Уликса*.

Барнсова се родила и одрасла у Корнволу, у држави Њујорк, у породици чији су чланови имали уметничке надарености, али и прилично необичне склоности. Очева мајка је била новинар, књижевница и активиста укључена у борбу за грађанска права жена, док је отац био неуспешни композитор, музичар и сликар, и притом јавно заговарао полигамију и живео са Џунином мајком и љубавницом. Када јој се мајка развела, Џуна се с њом преселила у Њујорк, уписала уметнички колеџ и запослила као новинар. Као новинар је и допутовала у Париз 1921, интервјуишући многе америчке уметнике, а истовремено упознајући и многе локалне. Препорука у уметничким круговима било јој је писмо Џемса Џојса, кога је упознала радећи интервју за *Вениџи фер*. Боравак у Паризу је њен најплоднији период када пише своја најзначајнија дела, постајући истовремено и кључна личност боемске сцене. Вратила се у Њујорк 1939, где је живела преко четрдесет година захваљујући подршци Пеги Гугенхајм и других пријатеља. Док се борила са зависношћу од алкохола и избегавала друштвени живот, наставила је да пише. Објавила је позоришну драму у стиховима *Анџифон* (о дисфункционалној породици попут оне у којој је одрасла) и проширено издање кратких прича. Такође је писала песме, окарактере-

рисане као мрачне, сензуалне и ироничне. Утицала је на стваралаштво Трумана Капотеа, Хенрија Милера, Дејвида Фостера Воласа, Карен Бликсен и других.

IN MEMORIAM: АВРАМ ЈЕХОШУА (1936–2022)

Аврам Јехошуа, израелски писац који је, заједно са Амосом Озом и Давидом Гросманом, ставио своју нацију на мапу светске књижевности портретима којима је осликавао контрадикторне услове живота у земљи пуној моралних и политичких мистерија, преминуо је 14. јуна у Тел Авиву. Родио се у породици Сефарда, пореклом из Солуна, која је пет генерација живела у Јерусалиму. Становао је у истом кварту као Амос Оз, а исто као и он је напустио свети град да се више никада не врати, што му је донело одбацивање средине. У његовом случају, заменио га је за Хаифу, где је преко четрдесет година радио као професор на Универзитету. Супруга му је била психоаналитичарка Ривка Кирснински, кључна за његов начин писања. Књижевну каријеру комбиновао је са политичким активизмом у израелској левици, најпре у Лабуристичкој странци, а касније као члан Мереца и организације за људска права на окупираним територијама. Током година, његови ставови о сукобу су се мењали и на крају је у својим есејима отворено подржавао одлуку о стварању једне државе у којој Јевреји и Палестинци живе раме уз раме са једнаким правима.

Прву књигу приповедака *Смрћ сџарца* (*Mot hazaken*) објављује 1962. Њеним изласком постаје истакнута личност у генерацији израелских писаца новог таласа, који су се разликовали од претходника по томе што су се више усредсређивали на личност и међуљудске проблеме, а мање на психологију групе. Јехошуа је као формативне утицаје наводио Кафку, Шмуела Јосефа Агнона и Фокнера. Етикету „израелског Фокнера” прикачио му је Харолд Блум у приказу романа *Касни развог* (*Gerushim meuharim*) у *Њу-јорк џајмсу*, а ово дело Блум наводи и у својој утицајној књизи *Зайадни канон*.

Јехошуа је аутор дванаест романа, три збирке приповедака, четири драме и неколико збирке есеја, укључујући и *Лекције из завичаја* (*Ahizat moledet*, 2008), књиге размишљања о идентитету и књижевности. Његов најпопуларнији роман, *Госџогин Мани*, генерацијски је поглед на јеврејски идентитет и Израел кроз пет

разговора који сежу у прошлост и обухватају преко двеста година јеврејског живота у Јерусалиму и Средоземљу. Добитник је највеће израелске награде за књижевност 1995. и француске награде Медиси, у категорији за најбољу преведену књигу, за роман *Ретроспектива* (2012).

Приредио
Предраг ШАПОЊА